

پول درونی و پول بیرونی و اثرات آن بر شکاف تولید در اقتصاد ایران

* کلتوم شاهی‌وندی ، وحید فرزام، داود محمودی نیا

۱- کارشناسی ارشد دانشگاه ولیعصر (عج) رفسنجان

۲- هیئت علمی دانشگاه ولیعصر (عج) رفسنجان

۳- هیئت علمی دانشگاه ولیعصر (عج) رفسنجان

خلاصه

نقش ویژه و اهمیت فوق‌العاده‌ی پول در اقتصاد، یک مسئله حیاتی برای سیاست‌گذاران است. چرا که تغییر در مقدار پول تاثیر قابل توجهی بر شاخص‌های عمده‌ی اقتصاد کلان از جمله تورم، بیکاری، نرخ ارز و رشد اقتصادی دارد. با توجه به این که بیشتر پول موجود در اقتصاد توسط بانک‌های تجاری ایجاد می‌شود (پول درونی)، بر این اساس محل تولد و مرگ بخش اعظم پول موجود در اقتصاد، خود بانک‌های تجاری هستند از طرفی بانک مرکزی در نظام پولی فعلی سهمی بسیار اندک در پول خلق شده در جامعه دارد (پول بیرونی). واقعیت عینی و تجربی در کشور حکایت از آن دارد که افزایش در سهم خلق و تخصیص پول بیرونی توسط بانک مرکزی در مقایسه با بانک‌های تجاری عایدی بیشتری برای اقتصاد کشور در بر دارد. هدف از این مقاله بررسی پول درونی و پول بیرونی و اثرات آن بر شکاف تولید برای کشور ایران در بازه زمانی ۱۳۵۳-۱۳۹۵ با استفاده از فیلتر (HP) هودریک - پروسکات، روش حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده *FMOLS* و حداقل مربعات معمولی پویا *DOLS* است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که پول درونی (پولی که توسط بانک‌های تجاری خلق می‌شود) تاثیر منفی بر شکاف تولید دارد این در حالی است که پول بیرونی (پولی که توسط بانک مرکزی خلق می‌شود) تاثیر مثبت در شکاف تولید دارد. نتایج برآورد *FMOLS* نیز موید نتایج *DOLS* است تنها تفاوت ما بین نتایج ناشی از شدت اثرگذاری متغیرهای توضیحی در متغیر وابسته بوده است. با توجه به نقش ویژه و اهمیت فوق‌العاده‌ی پول در اقتصاد و همچنین با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق به سیاست‌گذاران پولی و اقتصاد دانان توصیه می‌گردد، از طریق افزایش پول بیرونی (پایه پولی) و کاهش پول درونی (پول رایج) نقدینگی را مدیریت کنند و همچنین نقدینگی را که بخش اعظم آن را پول درونی تشکیل داده است را به سمت تولید و فعالیت‌های مولد سوق دهند.

کلمات کلیدی: پول درونی، پول بیرونی، خلق پول، شکاف تولید

*Kolsum.sh681@gmail.com